

Vrouwelijk leiderschap bij humanitaire hulp en het vergroten van weerbaarheid

Ieder jaar worden meer dan 300 miljoen mensen getroffen door conflicten of natuurrampen. Extreem weer, in de vorm van droogte en overstromingen, vormen een constante bedreiging voor mensen in armoede, vooral vrouwen en kinderen. Door internationale spanningen en klimaatverandering is het aantal mensen in nood de laatste jaren sterk toegenomen.

Ook tijdens de droogte in Afrika hebben lokale vrouwen de leiding bij voedseldistributie. © Alice Oldenburg/ActionAid

- Patriarchale, sociale en culturele normen, gender stereotypering en discriminatie beperken niet alleen de toegang van vrouwen tot essentiële humanitaire hulp maar ook hun mogelijkheden voor deelname en actief leiderschap tijdens humanitaire hulp acties.
- Daarbij worden vrouwen harder getroffen door deze rampen en conflicten, vanwege hun al achtergestelde positie. Zo nemen vrouwen bijvoorbeeld een groter deel van onbetaalde zorgtaken op zich, die toenemen tijdens rampen en conflicten. Ook zijn zij oververtegenwoordigd in de informele sector, die zwaar getroffen wordt tijdens een ramp. Tot slot neemt (seksueel) geweld toe tijdens rampen en conflicten.
- Niet alleen tijdens een ramp want diezelfde patriarchale, sociale en culturele normen die vrouwen benadelen tijdens rampen en conflicten werken ook door bij het herstel van of voorbereiding van een (toekomstige) ramp.

Vrouwelijk leiderschap bij humanitaire acties & het versterken van veerkracht

Het is belangrijk om te benadrukken hoe vrouwen zwaarder benadeeld worden bij rampen en conflicten. Nog belangrijker is voorkomen dat zij gestereotypeerd worden als inherent kwetsbaar en/of passief en zo over het hoofd gezien worden of slechts als slachtoffers getypeerd. Vrouwen hebben namelijk niet alleen het fundamentele recht om bij te dragen aan beslissingen die impact hebben op hun leven. Zij kunnen ook [een essentiële rol spelen bij humanitaire acties, wederopbouw en conflictresolutie](#).

ActionAid promoot daarom vrouwelijk leiderschap ten behoeve van humanitaire hulp rampenrisicovermindering. Dit biedt niet alleen de meest efficiënte, inclusieve en representatieve opzet van humanitaire hulp maar draagt ook bij aan het verbeteren van gendergelijkheid. [Uit onze ervaring blijkt](#), zoals in Ethiopië, Vanuatu, de Filipijnen, Bangladesh, Gaza, Nepal, Sierra Leone en Oost-Afrika, dat wanneer vrouwelijk leiderschap wordt bevorderd binnen humanitaire acties en weerbaarheid programma's, dit bijdraagt aan meer veerkracht bij toekomstige rampen en een betere positie voor vrouwen in de gemeenschap. Op de (middel)lange termijn draagt het eveneens bij aan duurzame ontwikkeling en verhoogt de kansen dat gemeenschappen ontsnappen uit een vicieuze cirkel van rampen en geweld. Onze noodhulp benadering is gestoeld op onze [human rights based approach](#), gebaseerd op solidariteit, empowerment en campaigning.

Efficiënt, inclusief & representatief

- Vanwege hun specifieke rol in de gemeenschap hebben vrouwen vaak veel kennis van de omgeving en zijn zij goed in staat de gemeenschap te mobiliseren.
- Behoeftes en noodzaak van vrouwen, kinderen en gemarginaliseerden worden tijdens en na een ramp vaak over het hoofd gezien. Vrouwelijke representatie en besluitvorming binnen het noodhulp proces is cruciaal om dit tegen te gaan.
- Uit onze ervaring blijkt dat het bevorderen van vrouwelijk leiderschap bij humanitaire hulp en weerbaarheid programma's zorgt voor een fundamentele verschuiving van genderrollen in de maatschappij. Door ruimte te creëren voor vrouwelijk leiderschap, dragen we bij aan een sterkere positie van vrouwen in zowel het gezin als de maatschappij.

Wat doet ActionAid?

ActionAid heeft een unieke positie binnen de humanitaire sector vanwege onze door vrouwen-geleide noodhulp programma's. Wij doen dit door middel van humanitaire trainingen voor vrouwen maar ook door het creëren van *safe spaces* voor vrouwen tijdens noodsituaties. We bevorderen vrouwelijk leiderschap binnen de (internationale) hulporganisaties waarmee we samenwerken en werken samen met lokale vrouwenorganisaties. Tot slot, lobbyen we op nationaal en internationaal niveau voor het bevorderen van vrouwelijke leiderschap tijdens rampen en conflicten.

ActionAid bevordert de weerbaarheid van gemeenschappen, afhankelijk van de lokale context, middels rampenrisicovermindering, klimaatresistente duurzame landbouw, management van natuurlijke hulpbronnen en het promoten van goed bestuur. Uniek aan al onze programma's is onze nadruk op vrouwelijk leiderschap. Daarnaast dragen wij bij aan het verbeteren van de (economische) positie van vrouwen. Wij ondersteunen hen bij het claimen van hun rechten, zoals het recht op voedsel, het recht op schoon water en een veilige leefomgeving. We organiseren vrouwen in vakbonden, groepen en coöperaties zodat zij samen een krachtige stem kunnen laten horen. Ook roepen we overheden wereldwijd op om te investeren in vrouwen, hun rechten en hun weerbaarheid. Tot slot, vragen overheden en bedrijven om een gender analyse mee te nemen binnen al hun beleid, zodat hun activiteiten geen nadelige invloed hebben op gendergelijkheid en vrouwenrechten.

Hoe kan Nederland bijdragen?

Zowel binnen de SDGs als binnen het Sendai Framework for Disaster Risk Reduction (DRR) wordt erkend dat vrouwelijk(e) participatie en leiderschap essentieel zijn voor de veerkracht van gemeenschappen en voor duurzame ontwikkeling. Deze consensus heeft ertoe geleid dat overheden zich meer gericht hebben op gendergelijkheid en het versterken van vrouwenrechten binnen zowel weerbaarheid- als noodhulpprogramma's. Helaas is er vaak een sterk contrast tussen beleid en praktijk. Nederland onderkent in haar beleid de onevenredige impact van humanitaire rampen op vrouwen. Daarbij is het van groot belang dat Nederland het fundamentele recht van vrouwen om bij te dragen aan humanitaire hulp onderkent en zich inspant om dit verbeteren.

Aanbevelingen

Wij hebben de volgende aanbevelingen voor de Nederlandse overheid waar het gaat om aanbesteden van noodhulp.

- Zorg voor directe financiering van lokale en nationale vrouwenorganisaties, ter ondersteuning van hun noodhulpprogramma's.
- Zorg voor meer training van lokale vrouwelijke leiders in *emergency preparedness, early warning & response*.
- Committeer aan gendergelijkheid op alle niveaus van toezichhoudende noodhulpstructuren. Door middel van het instellen van targets, het wegnemen van participatiehindernissen en het verzorgen van adequate training en ondersteuning voor vrouwen én mannen.

- Richt een instrument binnen het VN humanitaire coördinatiesysteem op, dat zich specifiek richt op het overzien van gendergelijkheid binnen humanitaire hulp, inclusief het faciliteren van directe betrokkenheid van lokale en nationale vrouwenorganisaties.
- Consulteer met vrouwen en (lokale) vrouwenorganisaties over praktische mechanismes die zorgtaken kunnen herverdelen en investeer in adequate publieke diensten.
- Verbeter de gender analyse binnen humanitaire hulp en zorg dat vrouwen onderdeel zijn van data collectie, analyse en besluitvorming.
- Garandeer dat bescherming voor geweld tegen vrouwen geprioriteerd wordt bij de aanvang van een ramp.
- Committeer aan lange-termijn ondersteuning van vrouwelijk leiderschap binnen weerbaarheid programma's. Inclusief het versterken van de sociale en economische positie van vrouwen.

#WOMANITARIANS